

De 15-minutenstad case Parijs.

Inleiding

Fileproblemen, CO2-uitstoot, klimaatopwarming, gebrek aan openbaar vervoer, onveilig verkeer, gebrek aan parkeerplaatsen, gevaarlijke kruispunten,....

Dagelijks overspoelt de media ons met deze hedendaagse problemen in onze moderne samenleving. Onze steden slagen er niet in om deze moeilijke knelpunten op te lossen.

Vele steden hebben de verkeersproblemen proberen aan te pakken door steeds meer en steeds betere infrastructuur. Ze bouwden bruggen, tunnels, fly-overs, bredere verkeerswegen, enz.

Maar ondanks al deze dure en vaak onbetaalbare investeringen, werd het probleem alleen maar erger en erger.

Jan Gehl, een Deens architect en stedenbouwkundige, zet zich al meer dan 50 jaar in voor betere steden. Hij stelt vast dat er heden wereldwijd overal nood is aan leefbare steden. Jan Gehl formuleert deze universele behoefte als volgt: *'Er is een onstilbare honger naar betere steden. Steden voor mensen.'*

Ook in Parijs doet hetzelfde fenomeen zich voor. De burgemeester van Parijs, Anne Hidalgo, nam zelfs het vernieuwen van het stadsconcept op in haar verkiezingscampagne van 2020. Ze liet zich inspireren door Carlos Moreno, een Frans-Colombiaans urbanist en professor aan de Sorbonne. Carlos Moreno ontleende het concept van de 15-minutenstad, 'La ville du quart d'heure', aan de ideeën over stadsplanning en stedenbouw van Jane Jacobs.

Figuur 2

Het boek van Jane Jacobs 'The death and life of great American cities', verscheen reeds in 1961 en ligt aan de basis van het idee van de 15-minutenstad.

Vanaf het moment dat burgemeester Anne Hidalgo van Parijs het begrip 15-minutenstad gebruikte in haar verkiezingscampagne, werd het concept over de gehele wereld gedeeld.

Wat betekent het 15-minutenconcept voor een stad?

De basisgedachte van een 15-minutenstad is dat bewoners op 15 minuten wandelen of 5 minuten fietsen van hun huis, alles vinden wat essentieel is voor het leven : winkels, scholen, werk, gezondheidszorg, sport, cultuur en ontspanning.

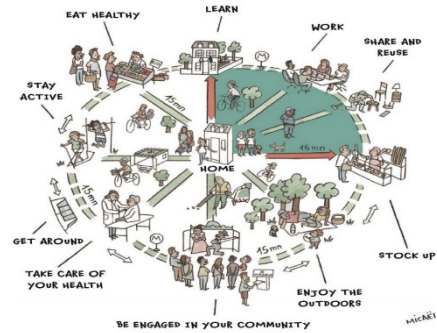
De stad van het kwartier betekent dat je alle essentiële voorzieningen dicht bij je huis vindt.

De 3 D's van de stadsplanning vormen de fundamenteën van de 15-minutenstad: 'Density, Diversity, Design'.

Density, dichtheid, is noodzakelijk opdat de afstanden niet te groot worden. Nabijheid is een belangrijk uitgangspunt.

Diversity, diversiteit, is nodig om alle mogelijke essentiële functies dicht bij huis te vinden. In de 15-minutenstad is dus een mix van functies nodig. Hiermee zetten ze zich af tegen het gedachtengoed van vroegere planners, zoals Ebenezer Howard (tuinstadgedachte), Le Corbusier en het CIAM (modernisten), die de functies wonen, werken en verkeer wilden scheiden.

Design, het ontwerp, moet goed doordacht zijn om te komen tot een 'walkable' stad, een voetgangersvriendelijke stad, met aangename trajecten voor voetgangers en veilige fietspaden.

Figuur 3

Figuur 4

De noden van de stad

Wanneer we denken aan Parijs, dan denken we aan een zeer drukke stad, met zeer veel mensen, maar ook met drukke verkeersaders dwars door de stad, vaak met veel getoeter van gestresseerde chauffeurs. Parijs is een stad waar de auto's vaak veel meer plaats krijgen dan de voetgangers.

Figuur 5

De Avenue des Champs-Élysées is hiervan een goed voorbeeld. Deze verkeersas met wel 8 rijstroken, is een historische as van bijna 2 km lang, die de Place de la Concorde verbindt met de monumentale Arc de Triomphe op de Place Charles de Gaulle. Op dit plein komen maar liefst 12 straten uit. Het is

dan ook één van de gevaarlijkste en drukste rotondes van Frankrijk. De ingenomen ruimte voor wegenis is hier dan ook enorm groot. Aan de andere kant van de Champs-Élysées, aan de Place de la Concorde, doet zich een gelijkaardige situatie voor.

Parijs bestaat echter niet alleen uit het mooie en luxe stadscentrum, maar ook uit vele woonwijken en banlieus rond de stadskern. In die buitenwijken wonen vaak zeer veel mensen en zijn er vaak niet voldoende voorzieningen op wandelafstand. Soms is er ook weinig groen of openbare ruimte aanwezig. Vaak zijn het slaapsteden voor mensen die in de stad gaan werken. In die buitenwijken durven mensen vaak 's avonds niet buiten komen, omwille van hoge criminaliteit.

Figuur 6

Vanuit deze noden in haar stad wil de burgemeester van Parijs, Anne Hidalgo, vormgeven aan een nieuwe stedelijkheid en het leven van de bewoners in haar stad verbeteren.

Ze gelooft dat door vorm te geven aan het idee van de 15-minutenstad, het verkeer in de stad drastisch kan worden beperkt, en dat de leefomgeving veel kan verbeteren. De burgemeester wil met dit concept de woonkwaliteit verhogen in haar stad, het sociale netwerk van de bewoners verbeteren, en terzelfdertijd een bijdrage leveren aan de klimaatproblematiek.

Welke maatregelen in Parijs, stad van het kwartier?

Om de gelijkheid tussen alle Parijzenaren te respecteren, zullen de ideeën van de kwartierstad over het gehele grondgebied van Parijs worden ingevoerd. Alle inwoners zullen aldus toegang hebben tot deze nieuwe stedelijkheid.

Mobiliteit is een belangrijke kracht van het concept. Door te wandelen of te fietsen, komt er veel openbare ruimte vrij die ten goede komt van alle Parijzenaren. Zo moet de Champs-Élysées over enkele jaren omgetoverd worden tot een groene tuin met veel meer ruimte voor voetgangers en met veel minder verkeer.

Welke concrete maatregelen werden intussen reeds genomen in Parijs?

1°) Scholen moeten het centrum worden van de wijk. Buiten de schooluren kunnen deze gebruikt worden voor andere activiteiten, zoals sport, cultuur, recreatie, Naast de 3 eerder besproken D's (Density, Diversity, Design) wil men in Parijs ook inzetten op een vierde dimensie, namelijk 'tijd'. In Parijs wil men het

Figuur 7

principe van de chronotopie toepassen: tijd en ruimte laten samenvallen. Hierbij krijgen bestaande ruimtes, zoals scholen, op bepaalde tijdstippen, nieuwe functies, die nuttig zijn voor alle buurtbewoners. Om de koeren aangenamer te maken, worden ze ingericht tot groene oases.

Binnenplaatsen van scholen en universiteiten werden vroeger niet gebruikt in het weekend, en stonden gewoon leeg.

Sinds 2021 stellen 42 scholen en universiteiten hun koeren open op zaterdag voor het publiek. Het is een geslaagd experiment. Er hebben ontmoetingen plaats voor gezinnen, jongeren en senioren. Er worden spelletjes gespeeld en andere vrijetijdsactiviteiten gedaan. Het is gratis en open voor iedereen.

Ook stellen 28 kinderdagverblijven op zaterdag hun deuren open voor de buurt. Er worden gratis familiezaterdagen gehouden met artistieke, speelse of muzikale workshops. Deze zijn gericht op gezinnen met jonge kinderen.

2°) Een ander idee is het brengen van cultuur dicht in de buurten, buiten de grote Parijse cultuurinstellingen.

Men wil artistieke activiteiten organiseren dicht bij de bewoners in de wijken. Hierbij zullen zowel amateurs als professionals elkaar kunnen aanvullen.

In de wijk Place des Fêtes wordt het werk van jonge kunstenaars tentoongesteld in een caravan 'KickArt'. Op die manier wordt kunst onder het gewone publiek gebracht.

Figuur 8

3°) Er komen in de wijken burgerkiosken, een soort mobiel gemeentehuis, waar de inwoners van een buurt elkaar ontmoeten en kunnen geholpen worden voor allerlei administratieve formaliteiten, zoals aanvragen studiebeurzen, kinderbijslag, vernieuwen identiteitskaarten, enz. Deze kiosken vormen een plek van ontmoeting, een plek van nabijheid in de woonbuurten.

Figuur 9

4°) Er komen in de buurten bricotheken. Het is een sociale ontmoetingsplaats, waar workshops worden gegeven, gereedschap wordt uitgeleend, waar ook ter plekke kan geknutseld worden om samen te delen en te ontmoeten.

5°) De burgemeesters van de verschillende gemeentes krijgen meer lokale bevoegdheden, en middelen. De 17 lokale burgemeesters kennen beter de noden van de plaatselijke bevolking. Zij krijgen meer zeggenschap over netheid en onderhoud van de openbare ruimte, verfraaiing van wijken, rust en veiligheid, activiteiten in buurten. Er komt ook een nieuw Fonds voor Lokale Evenementen.

Figuur 10

Figuur 11

6°) Om de veiligheid in de woonbuurten te verbeteren zullen de politiediensten worden hervormd. Lokale patrouilles zullen dagelijks in het straatbeeld te voet of met de fiets aanwezig zijn en bijdragen tot meer veiligheid in de buurten.

7°) In de wijk Vaugirard wordt een hoogbouw uit de jaren 70 omgebouwd tot een gemengd complex, met 3 verdiepingen voor e-sportruimten in de kelder, 3 verdiepingen voor coworking ruimtes voor startups in nieuwe technologieën, en 8 verdiepingen met ruimtes voor co-living, waar een 100-tal bewoners kunnen samenleven. De loggia's zullen omgevormd worden tot verticale groene stadstuinen. Dit project PONG zal zich integreren in de kwartierstad Parijs.

Figuur 12

8°) Ook burgerparticipatie vormt een belangrijk onderdeel bij de uitwerking van de ideeën. Er wordt geluisterd naar de noden van de buurtbewoners. Op die manier komen nieuwe activiteiten en voorzieningen tot stand, zoals bijvoorbeeld verenigingen, sportclubs, huiswerkbegeleiding, kinderopvang, vrijwilligerswerk, loopbaanbegeleiding, oudercafé, therapeutische ondersteuning, enz.

De 15-minutenstad Parijs versus de ideeën van Jan Gehl 'Duurzame steden voor en door mensen'

De 15-minutenstad, zoals geïntroduceerd door Carlos Moreno en de idee 'Duurzame steden voor en door mensen' van Jan Gehl, zijn beiden gegroeid vanuit de noden en knelpunten in grootstedelijke samenlevingen.

Beide stedenbouwkundigen hebben de stad bestudeerd en gezocht naar oplossingen voor complexe hedendaagse problemen in de stad, zoals mobiliteit, klimaat en gezondheid.

Figuur 13

Elk vanuit hun eigen uitgangspunten, hebben beide stedenbouwkundigen gezocht naar nieuwe stadsconcepten om de levenskwaliteit in de stad te verhogen.

Carlos Moreno vertrok van het uitgangspunt van de nabijheid, de bereikbaarheid van alle essentiële functies in 15 minuten te voet of met de fiets. Dit concept werd mede beïnvloed door de Covid19-pandemie.

Figuur 14

Jan Gehl heeft in eerste instantie het gedrag van mensen bestudeerd. Hij stelde vast dat hoe meer open ruimtes er zijn in de stad, hoe meer de stad tot leven komt: *'Goede openbare ruimte nodigt uit tot stoppen met lopen, om je heen kijken, ontmoeten.'* Jan Gehl pleit voor een stad op mensenmaat.

Hoewel beide urbanisten andere uitgangspunten hadden, zijn ze beiden gekomen tot meerdere gemeenschappelijke standpunten:

- De voetgangers en fietsers moeten primeren boven auto's
- Aanleg van aangename, groene en veilige trajecten
- Openbare ruimtes zijn belangrijke ontmoetingsplaatsen. Publieke ruimtes wekken de stad tot leven.
- De steden moeten ontworpen worden op mensenmaat. Het aantal bouwlagen dient beperkt te blijven.
- Mensen moeten betrokken worden bij het concept. De mensen moeten uitgenodigd worden om hun ideeën te delen.

Bij de concrete aanpak van de 15-minutenstad Parijs door burgemeester Anne Hidalgo, zien we dat zij, vanuit de noden van haar eigen stad, heel veel aandacht heeft besteed aan projecten die sociale ontmoetingen tussen de buurtbewoners bevorderen. Vanuit de bestaande infrastructuur werden zeer veel publieke ontmoetingsplaatsen gecreëerd.

Publieke ruimtes zijn een belangrijke drijfveer in de nieuwe stedelijkheid van Parijs. Daarbij krijgt ook de inspraak van de lokale buurtbewoners veel aandacht.

We kunnen aldus stellen dat zowel de 15-minutenstad van Carlos Moreno, als het concept van Jan Gehl leiden tot quasi dezelfde maatregelen, om eenzelfde doel te bereiken, namelijk 'onze steden beter maken'.

Figuur 15

Jan Gehl is evenwel niet zo opgetogen met het feit dat de 15-minutenstad wordt voorgesteld als een 'nieuw' concept.

Gehl meldt dat hij al vele tientallen jaren praat over steden voor fietsers en voetgangers.

Jan Gehl vindt het concept van de 15-minutenstad zeker goed, maar bekritiseert diegenen die het concept anno 2020 als 'nieuw' bestempelen.

Het idee zit trouwens ook reeds vervat in het boek van Jane Jacobs, uitgegeven in 1961.

Figuur 16

Besluit

Over heel de wereld kampen steden met grote problemen op vlak van mobiliteit, duurzaamheid, klimaat, gezondheid.

Een oplossing zoeken voor deze fundamentele problemen vormt een grote uitdaging.

Jan Gehl formuleert deze universele behoefte als volgt: 'Er is een ontelbare honger naar betere steden. Steden voor mensen.'

In Parijs heeft de burgemeester Anne Hidalgo het concept van de 15-minutenstad ingevoerd, op advies van Prof. Carlos Moreno.

In een groot aantal wijken van Parijs werden intussen al maatregelen ingevoerd. Het stadsconcept van de 15-minutenstad heeft zeker al een positieve invloed gehad in heel wat woonbuurten rond Parijs.

Het gemeenschapsleven neemt er sterk toe, ontmoetingsplaatsen trekken veel volk aan, voorzieningen komen tot in de wijken, enz.

Al deze positieve invloeden zorgen ervoor dat de stad terug leefbaar wordt.

In Parijs is er nog een lange weg te gaan tot iedereen, over het gehele grondgebied van de stad, toegang heeft tot deze nieuwe stedelijkheid. In de toekomst zullen nog heel wat plannen dienen gerealiseerd te worden volgens deze nieuwe visie.

De 15-minutenstad Parijs kan voor vele steden over de gehele wereld beschouwd worden als een modelstad. Het nieuwe stadsconcept zal op lange termijn zeker bijdragen tot een duurzame stad op mensenmaat, een stad waar het aangenaam is om te leven.

Figuur 17

BRONNENLIJST

Internetartikels:

Baggerman, K. (2021, 3 september). Jan Gehl: “Er is een onstilbare honger naar betere steden. Steden voor mensen”. Gebiedsontwikkeling.nu. Geraadpleegd op 18 maart 2023, van <https://www.gebiedsontwikkeling.nu/artikelen/jan-gehl-er-is-een-onstilbare-honger-naar-betere-steden-steden-voor-mensen/>

biind. (2022, 8 juni). De 15-minutenstad: hoe dan? Biind. Geraadpleegd op 18 maart 2023, van <https://www.biind.nl/artikel/de-15-minutenstad-hoe-dan>

netwerk duurzame mobiliteit. (2021, 22 oktober). De 15-minutenstad. duurzame-mobiliteit.be. Geraadpleegd op 18 maart 2023, van <https://www.duurzame-mobiliteit.be/nieuws/de-15-minutenstad>

Monster, J. (2021, 10 maart). Wat betekent het 15-minuten-principe nu echt voor de stad (en wat is het gevaar)? Gebiedsontwikkeling.nu. Geraadpleegd op 18 maart 2023, van <https://www.gebiedsontwikkeling.nu/artikelen/wat-betekent-het-15-minuten-principe-nu-echt-voor-de-stad-en-wat-het-gevaar/>

netwerk duurzame mobiliteit. (2018, 15 maart). Bereikbaarheid door het delen van infrastructuur: bouwen voor de vierde dimensie. duurzame-mobiliteit.be/. Geraadpleegd op 18 maart 2023, van <https://www.duurzame-mobiliteit.be/nieuws/bereikbaarheid-door-het-delen-van-infrastructuur-bouwen-voor-de-vierde-dimensie>

PARIS. (2022, 23 mei). Paris ville du quart d’heure, ou le pari de la proximité. paris.fr. Geraadpleegd op 18 maart 2023, van <https://www.paris.fr/dossiers/paris-ville-du-quart-d-heure-ou-le-pari-de-la-proximite-37>

PARIS. (2021, 14 oktober). Le quartier des Olympiades au rythme de la ville du quart d’heure. paris.fr. Geraadpleegd op 18 maart 2023, van <https://www.paris.fr/pages/le-quartier-des-olympiades-au-rythme-de-la-ville-du-quart-d-heure-18692>

PARIS. (2021, december 2). Le quartier Vaugirard au rythme de la ville du quart d’heure. paris.fr. Geraadpleegd op 18 maart 2023, van <https://www.paris.fr/pages/le-quartier-vaugirard-au-rythme-de-la-ville-du-quart-d-heure-19659>

PARIS. (2022, januari 12). Le quartier place des Fêtes au rythme de la ville du quart d’heure. paris.fr. Geraadpleegd op 18 maart 2023, van <https://www.paris.fr/pages/le-quartier-place-des-fetes-au-rythme-de-la-ville-du-quart-d-heure-20081>

PARIS. (2022, mei 16). Le quartier porte de Montmartre au rythme de la ville du quart d’heure. paris.fr. Geraadpleegd op 18 maart 2023, van <https://www.paris.fr/pages/le-quartier-porte-de-montmartre-au-rythme-de-la-ville-du-quart-d-heure-20898>

PARIS. (2020, 9 december). « La ville du quart d’heure est une réponse à l’urgence climatique et sanitaire ». paris.fr. Geraadpleegd op 18 maart 2023, van <https://www.paris.fr/pages/la-ville-du-quart-d-heure-est-une-reponse-a-l-urgence-climatique-et-sanitaire-15929>

De Hooge, M. (2021, 11 januari). De Champs-Élysées in Parijs moet “bijzondere groene tuin” worden. Travelvalley.nl. Geraadpleegd op 18 maart 2023, van <https://www.travelvalley.nl/stedentrips/de-champs-elysees-in-parijs-moet-bijzondere-groene-tuin-worden>

Documentaire:

Dalsgaard, A. (Regisseur). (2013, 2 oktober). The Human Scale. Signe Byrge Sorensen.
https://www.imdb.com/title/tt2414454/fullcredits/?ref=tt_cl_sm

Afbeeldingen:

1. [Réenchanter les Champs-Élysées]. (z.d.). Geraadpleegd op 23 maart 2023, van <https://archello.com/nl/story/80943/attachments/photos-videos/3>
2. [File in Parijs]. (z.d.). Geraadpleegd op 19 maart 2023, van <https://www.centraalbeheer.nl/artikelen/autovakantie-frankrijk>
3. [Concept 15-minuten stad]. (z.d.). Geraadpleegd op 19 maart 2023, van <https://www.weforum.org/agenda/2022/03/15-minute-city-stickiness/>
4. [Walkable city]. (z.d.). Geraadpleegd op 19 maart 2023, van <https://slate.com/business/2021/03/new-york-city-transportation-roads-bicycles-cars.html>
5. [La place Charles de Gaulle]. (z.d.). Geraadpleegd op 19 maart 2023, van https://paris1900.lartnouveau.com/paris08/la_place_charles_de_gaulle.html
6. [Banlieue Parijs]. (z.d.). Geraadpleegd op 19 maart 2023, van <https://businessam.be/chronopost-saint-denis-2/>
7. [Les cours oasis]. (z.d.). Geraadpleegd op 19 maart 2023, van <https://www.paris.fr/pages/les-cours-oasis-7389>
8. [Kickart caravan]. (z.d.). Geraadpleegd op 19 maart 2023, van <https://www.petitsfreresdespauvres.fr/evenements/une-caravane-itinerante-pour-mettre-a-lhonneur-nos-aines-a-paris-et-dans-le-94>
9. [Le kiosque citoyen]. (z.d.). Geraadpleegd op 19 maart 2023, van <https://mairie12.paris.fr/pages/le-kiosque-citoyen-10563>
10. [Onderhoud openbare ruimtes]. (z.d.). Geraadpleegd op 19 maart 2023, van <https://www.paris.fr/pages/la-proprete-239>
11. [Les policiers municipaux en deux-roues]. (z.d.). Geraadpleegd op 19 maart 2023, van <https://www.lagazettedescommunes.com/322652/les-policiers-municipaux-en-deux-roues-pour-plus-de-proximite-avec-les-citoyens/>
12. [Project Pong]. (z.d.). Geraadpleegd op 19 maart 2023, van <https://calq.fr/fr/projets/pong-1345.html>
13. [Smog in de stad]. (z.d.). Geraadpleegd op 19 maart 2023, van <https://www.verdict.co.uk/pollution-politics-people-urbanisation-health-risk/>

14. [Openbare ruimte]. (z.d.). Geraadpleegd op 19 maart 2023, van <https://studiumgenerale.artez.nl/nl/studies/blog/is+de+openbare+ruimte+wel+van+ons+allemaal/>
15. [Publieke ontmoetingsplaats]. (z.d.). Geraadpleegd op 19 maart 2023, van <https://www.planetizen.com/node/63833>
16. [Fietsend door de stad]. (z.d.). Geraadpleegd op 19 maart 2023, van <https://edition.cnn.com/2023/02/26/world/15-minute-cities-conspiracy-theory-climate-intl/index.html>
17. [Het nieuwe stadsconcept]. (z.d.). Geraadpleegd op 19 maart 2023, van <https://www.designboom.com/architecture/champs-elysees-plan-pca-stream-01-11-2021/>